

EEN BORNSE JONGEN IN DE FRANSE TIJD (2)

In BOORN en BOERSCHOP jrg. 5, No 2, pag. 61, staat een interessant verhaal over Jan Meijer die in krijgsdienst zijn zinnen verloor en vervolgens werd overgebracht naar Borne en ter verdere verzorging werd overgedragen aan de Hervormde Diaconie. Aan het eind van het verhaal stelt de auteur, A.A. ten Kate, drie vragen:

1. Wat heeft Jan "in 's lands dienst" toch wel meege-
maakt dat hij zijn verstand verloor?
2. Zou Jan nog weer (wat) beter geworden zijn?
3. Waar zou Jan hier in de kost geweest zijn en voor
hoelang?

Deze vragen interesseren mij en geven mij tevens de kans eens te beproeven in hoeverre de bronnen die we van het Rijksarchief gekregen hebben (zie elders in dit nummer) een hulpmiddel kunnen zijn om wat meer over de achtergronden van Jan Meijer te weten te komen. Dit heeft het volgende opgeleverd:

Op 18-12-1735 wordt te Borne gedoopt Hermannus Meijer, als kind van Jan Meijer en Berendine ten Have (lit. 1). Hermannus Meijer is eerst gehuwd met Eva ten Segger uit welk huwelijk geen kinderen vermeld worden in het N.H. doopboek.

Op 4-5-1774 geeft Hermannus Meijer aan dat zijn vrouw Eva ten Segger overleden is op 23-3-1774 en dat hij als erfenis van haar verkregen heeft 1/6 deel van een half huis en ongeveer 2 spint land, alsmede 1/10 deel van een huis en 1/10 deel van een halve hooimaat bij Stroonhuys in Hertme (lit. 2).

Hermannus Meijer hertrouwt met Berendina Kattelaar en uit dit huwelijk worden twee kinderen geboren. In het voornoemde N.H. doopboek wordt de geboorte vermeld van Evert Jan Meijer op 26-2-1778, zoon van Hermannus Meijer en Berendina Kattelaar, eheluiden te Borne, welk kind evenwel op 3-3-1778 ongedoopt overleden is (lit. 1). Na verloop van negen jaar, op 19-1-1787, wordt dan geboren **Jan Meijer**, die het onderwerp is van dit verhaal. Hij wordt gedoopt op 21-1-1787. Zijn vader is dan reeds 51 jaar oud en Jan groeit op als enig kind (lit. 1).

Het geboortehuis van Jan Meijer blijkt ook te achterhalen. Zoals hiervoor vermeld erft Hermannus 1/6 deel van een half huis van zijn eerste vrouw Eva ten Segger, terwijl 1/6 deel reeds aan hem behoort wegens de huwelijksgoederengemeenschap met Eva. Op 20-1-1781 geeft Hermannus Meijer aan, de koop van 2/3 deel van een huis en hofgrond, zoals door hem gekocht op 8-9-1780, voor f. 160,00. Door deze koop wordt hij dus volledig eigenaar (lit. 3).

In een ander register (lit. 4) dragen op 12-11-1780 en 24-1-1781 Berend ten Segger en vrouw Catharina Bouwhuis en Hendrik ten Segger en vrouw Hendrina Hobbelink de voornoemde 2/3 delen van het huis en de hofgrond, over aan Hermannus Meijer en vrouw Berendina Kattelaar, zoals door hen bewoond en gebruikt. Met andere woorden, hij heeft zijn zwagers uitgekocht. Uit de begrenzings in de koopactes blijkt, dat het gaat over het pand Borne 59, later kadastraal sectie D 410 en 411. Op dit perceel staat thans het huis Grotestraat 137.

Zoals gezegd was Jan enig nog levend kind uit het huwelijk van Hermannus Meijer en Berendina Kattelaar. Hoe de rest van zijn familie in elkaar zat, kunnen we vinden in het testament van zijn tante Hendrika Meijer (geb. Borne 1742; overl. Borne 1804). Zij is weduwe van Cornelis van der Beijl, overleden te Amsterdam. Zij heeft geen kinderen uit dit huwelijk. Wel heeft ze een stiefdochter uit een eerder huwelijk van haar man, n.l. Catharina v.d. Beijl, wonende te Amsterdam. Hendrika Meijer is teruggekomen naar Borne en maakt daar op 19-11-1803 haar testament en is kort daarna overleden.

Van haar broers en zusters is alleen een jongere zus Johanna Hermanna Meijer (geb. Borne 1745) nog in leven en deze woont in Amsterdam als weduwe van Derk de Lange. Hermannus Meijer is reeds overleden en Berendina Kattelaar (haar schoonzus) krijgt een legaat van f. 50,00. De kinderen van haar andere overleden broers die bedacht worden met legaten of benoemd worden tot erfgenamen, wonen in Amsterdam. Alleen Benjamin Meijer (geb. 1761) woont nog te Borne. Deze komt evenwel niet voor in de registratie van overledenen die vanaf 1806 is bijgehouden. Ofwel hij is dus voor 1806 overleden, of hij is voordien uit Borne vertrokken. Ook Berendina Kattelaar komt niet voor in de registers van overledenen vanaf 1806 en zij is waarschijnlijk voordien overleden.

Als Jannes Meijer in 1810 (hij is dan dus 23 jaar) wordt opgeroepen voor de "krijgsmilitie" zijn beide ouders overleden en woont er geen familie van hem meer in Borne. Voor zijn vertrek verkoopt Jan Meijer, meerderjarige zoon van Hermannus Meijer en Berendina Kattelaar, op 23-1-1810 zijn halve huis No. 59 in de Horst in Borne, met 1/3 van de put en grond voor f. 130,00 aan Teunis Bussemaker, fabrikant te Borne (lit. 6).

Waar Jan na zijn terugkeer in de kost is geweest kunnen we lezen in het Diaconieboek (lit. 7). Jaarlijks worden personen die onder de zorgen van de Diaconie vallen publiek uitbesteed. In het voornoemde boek treffen we aan:

Condiën der publieke armbesteding gehouden 27-12-1818 in de kerk.

1. Deze besteding zal geschieden voor de tijd van één jaar, aanvang nemen den 1 januari 1819 en

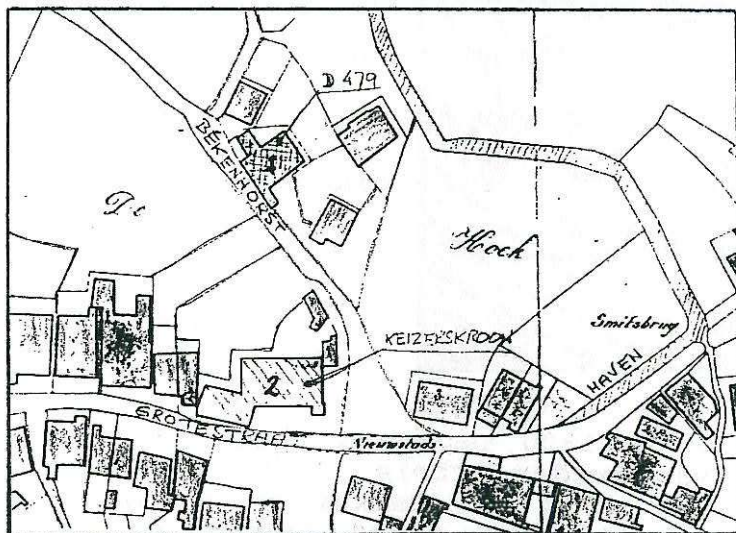
het geheelen jaar doorduren, zoover geene wet-
tige redenen bestaan, om welke de diakenen,
onder voorkennis van den kerkeraad zouden moe-
ten weernemen, bijvoorbeeld kwade behandeling,
onthouding van het nodige, en soortgelijke.

2. De volwassene besteedelingen en de kinderen zullen het voor hun voegende en hun krachten niet te boven gaande werk gehouden zijn te verrichten.
3. De kinderen zullen het geheele jaar door eenmaal des daags naar school gaan, en zoo wel als de volwassenen tot behoorlijk gebruik van den openbare godsdienst en der categezatiën gehouden zijn en door de aannemers daartoe worden opgewekt.

Op deze voorwaarden zijn besteed:

Jan Meijer	voor f. 37,00 bij Gerrit Jan Zwaantje.
Anneke Meijling	voor f. 18,00 bij Jan Schepers.
Jan Meijling	voor f. 32,00 bij Eversboer.

Gerrit Jan Zwaantje is waarschijnlijk een bijnaam en ik heb niet kunnen vinden wie hij is en waar hij woont. Zo zie je

Het huis aan de Bekenhorst waar Jan Meijer lange tijd woonde stond op sectie D 479.

maar weer, als je één vraag beantwoordt, krijg je weer een andere terug. Uit het vorenstaande blijkt dat de kosten, groot f. 105,00 per jaar, in de subsidie-aanvraag aan de Gouverneur van Overijssel overtrokken zijn. Ook toen werd blijkbaar al meer subsidie gevraagd in de hoop het reële bedrag te krijgen.

Anneke en Jan Meijling zijn twee minderjarige kinderen van Petrus Meijling, die op dat moment als

remplaçant (plaatsvervanger) voor iemand anders in militaire dienst is, terwijl hun moeder overleden is. Ook van dit gezin kan een tragisch verhaal worden verteld.

Uit het bevolkingsboek der gemeente Borne d.d. 1-1-1830 (lit. 8) blijkt dat Jan Meijer woont in het pand Borne 132 bij het echtpaar Gerrit Doeschot (wever) en Helena Overdijk (spinsters). Kadastraal was dit sectie D nummer 479 (zuidelijk gedeelte). Thans staat op dit perceel het huis Bekenhorst 14.

In 1830 was Jan 43 jaar oud en van hem staat vermeld dat hij zonder beroep was. Dat is zeer uitzonderlijk voor personen tussen 15 en 70 jaar, zodat geconcludeerd mag worden dat het met de "zinneloosheid" van Jan Meijer niet meer goed is gekomen. Ook de laatste 15 jaar van zijn leven heeft Jan blijkbaar bij Gerrit Doeschot gewoond. In het overlijdensregister van de gemeente Borne uit het jaar 1845 acte No. 17 geven Gerrit Doeschot (landbouwer) en Gerardus Meijling (bierbrouwer) als naburen aan, dat Jan Meijer, oud ruim 60 jaar (zonder beroep) op 15-3-1848 te Borne overleden is.

H. Woolderink.

Literatuur.

1. R.A.O. Zwolle, retroacta burgerlijke stand gemeente Borne, No. 55: doopboek N.H., 1728-1812.
2. R.A.O. Zwolle, archief richteramtb Borne, No. 34, fol. 126.
3. R.A.O. Zwolle, archief richteramtb Borne, No. 34, fol. 165.
4. R.A.O. Zwolle, archief richteramtb Borne, No. 2, fol. 132-133 en fol. 144-146.
5. R.A.O. Zwolle, archief richteramtb Borne, No. 9, fol. 102-106.
6. R.A.O. Zwolle, archief richteramtb Borne, No. 4, pag. 63-64.
7. Archief N.H. Kerk Borne, No. 163, diaconiënboek 1735-1822.
8. Gemeentearchief Borne, bevolkingsboek 1-1-1830.

NIEUWS 2

Op basis van gegevens uit de 1800 pagina's tellende transcriptie van de dagboeken van Sweder Schele (1569-1639), in 5 jaar tot stand gebracht door mr A. de Bakker en echtgenote, verscheen het boek "Gott betert desen tidt", geschreven door drs Dick Schlüter. Ondertitel: "Jonker Sweder Schele: ooggetuige van de Tachtigjarige Oorlog". Uitgave: Twents-Gelderse Uitgeverij De Bruyn, Oldenzaal.

Op 177 pagina's geeft Schlüter een goed beeld van de mens Sweder Schele en zijn leefwereld. De Jonker, die de havezathe het Weleveld bij Zenderen bewoonde, wordt fraai geschilderd in een moeilijke tijd waarin zowel de 80-jarige oorlog (1568-1648) als de (Duitse) 30-jarige oorlog (1618-1648) grote invloed had op het dagelijks bestaan in Twente en Westfalen. Het goed gedocumenteerde en fraai geïllustreerde boek kan een aanwinst worden genoemd in de reeks publikaties over Twente. Beoefenaars van de lokale Bornse geschiedenis mogen dit boek zeker niet missen! Prijs f. 34,90.